

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש
והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

535 פ"ג י"ג א"ג
לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482

הנושא: להפוך גשמיות לרוחניות

ימיו כולן עובד את ה' תמיד, אפילו בשעה שנושא ונותן ואפילו בשעה שבועל. מפני במחשבתו בכל כדי שימצא צרכיו עד שיהיה גופו שלם לעבוד את ה'. ואפילו בשעה שהוא ישן, אם ישן לדעת כדי שתנוח דעתו עליו וינוח גופו כדי שלא יחלה ולא יוכל לעבוד את ה' והוא חולה נמצאת שינה שלו עבודה למקום ברוך הוא, ועל ענין זה צוו חכמים ואמרו וכל מעשיך יהיו לשם שמים. והוא שאמר שלמה בחכמתו בכל דרכיך דעה והוא יישר אורחותיך".

ויש לפרש, כי אותו ילד צדיק כיוון כוונה זו באמירת "לשם יחוד" דוקא בעת הנחת התפילין, כי יסוד זה נלמד מן התפילין.

שהרי אין לך דבר יותר מְגֻשֵׁם, ויותר חוּמְרִי - מאשר 'בהמה גסה' (פרה, שור, עגל, וכל סוגי הבקר). ובכל זאת, אנו לוקחים כל יום את העור של הבהמה, מנשקים אותו, ומניחים אותו במקום המכובד ביותר, והוא הדבר היקר לנו מכל! וזאת מצוות ה"תפילין" שנעשו מהעור הפשוט של הבהמה הגסה!

כיצד זה יתכן, שדבר זול כל כך - יהפך בן רגע - לדבר המקודש ביותר לעם ישראל?

התשובה: הקב"ה נתן כח של קדושה בכל מצוה ומצוה, והכוח הזה מרים את החפץ הדומם מדרגה של "חומר פשוט וגס" - לדרגה של "חפץ רוחני וקדוש!"

אותו חפץ, אותו תשמיש, אותו דבר זול ופשוט, לפעמים הוא יכול להיות בשיא השיפלות והזולות, ולפעמים הוא יכול לטפס לדרגה של שיא הקדושה והרוחניות!

התפילין מלמדות אותנו, כי ניתן לקחת דבר דומם ופשוט, ולהפכו ל'חפצא של קדושה'. ממילא, אכילה או שתיה - דבר גשמי, אם מכין בהם כוונה נכונה, הרי שמרוממו ומנשאו, ויקבל שכר על כך.

כמו כן מצינו בהלכה המופלאה שהובאה בשלחן ערוך בסימן ב', סעיף ד', שם מצינו הדרכה מפורטת של חז"ל, כיצד צריך לפי התורה לנעול נעלים! קודם נעל ימין, ואח"כ צריך לעצור ולהמתין מלקשור - עד שינעל את נעל שמאל. ואח"כ, שוב יחזור לנעול ימין ויקשרנו - ורק אז יחזור לקשור גם את הנעל השמאלית!

בסוף הפרשה, יש לנו את ענין התפילין, הבה נלמד יסוד גדול לחיים מן התפילין.

מסופר על הרה"ק רבי ישראל מרוזין שכאשר הניח לראשונה תפילין לבנו הנער דוד משני'ו (שלימים יהיה הצדיק הקדוש מטשורטקוב), אמר הנער חתן המצוות בהתלהבות גדולה "לייחד שם י-ה ב-ה. שאלו אביו הקדוש: 'הגד נא דוד משני'ו, הידעת מה הכוונה בשמות אלה?' ענה הנער: אבא לא לימדת אותי כונות השמות ואין לי עסק בנסתרות, אבל אני מכין פשט משלי. שאל הצדיק את בנו הקטן: תאמר נא לי מה אתה מכין?"

הסביר הילד, הנה צרכי האדם הבסיסיים בגשמיות הלא הם אכילה שתיה ושינה (ובהם שנינו שחייבים בסוכה משום תשבו כעין תדורו), ובכולם יש 'וה'. ומאיך יש 'וה' בכל יסודות עבודת ה' כגון תורה, עבודה, אמונה וקדושה.

וכנגד שני אלה מכוונים תפילין של יד ותפילין של ראש. הידיים הם כלי המעשה שבהם עושה אדם מלאכתו בעולם הזה. בהם הוא בונה וסותר, כותב ומוחק, מוריד ומעלה, ובהם מרויח הוא את פת לחמו. והראש שבו הוא חושב מחשבות, בו הוא לומד תורה ומכוון כוונות התפילה, בו הוא מאמין ומהרהר מחשבות קדושות.

וזו הכוונה לייחד שם י-ה ב-ה, שני התפילין באים לקשר עולמות, את עולם הזה ועולם הבא. ומשום כך אמרו הסח בין תפילה לתפילה חוזר מעורכי המלחמה, שהרי אמרו חז"ל (ברכות סג.) "איזהו פרשה קטנה של גופי תורה תלויים בה 'בכל דרכיך דעה והוא יישר אורחותיך'".

כך אמר חתן המצוות היניק וחכים דוד משני'ו, ובטוחני שאביו הגדול הצדיק והקדוש נהנה הנאה גדולה.

הוא שכתב הרמב"ם (פ"ג מהלכות דעות ה"ג): "המנהיג עצמו על פי הרפואה, אם שם על לבו שיהיה כל גופו ואבריו שלמים חזקים בלבד ושיהיו לו בנים עושים מלאכתו ועמלן לצרכו אין זו דרך טובה. אלא ישים על לבו שיהא גופו שלם חזק כדי שתהיה נפשו ישרה לדעת את ה', שאי אפשר שיבין ויסתכל בחכמות והוא חולה או אחד מאבריו כאב. וישיב על לבו שיהיה לו בן אולי יהיה חכם וגדול בישראל. נמצא המהלך בדרך זו כל

ענוותנותו של רבי חנינא בר חמא

אחד מראשוני גדולי האמוראים הוא רבי חנינא בר חמא (וכתבו תוספות בבכורות דף מט: כי גם על רבי חנינא נאמר "תנא הוא ופליג") תלמידו של רבינו הקדוש והוא סתם רבי חנינא שבש"ס.

והנה מצינו בתענית (כז:): וביבמות (מג.) שהוא נקרא בתואר "רבי חנינא הגדול". וצריך להבין, מדוע קיבל את התואר "גדול"?

מובא במסכת נידה (כ רע"ב), רבי יוחנן אמר, חכמתו של רבי חנינא גרמה לי שלא אראה דם כדי לבדקו. שכן, מה שהייתי מטמא רבי חנינא היה מטהר, ומה שאני הייתי מטהר רבי חנינא היה מטמא. ומכך התברר לי שאיני חכם מספיק בענין בדיקת דמים. (ויעוי' בירושלמי סמכת ביצה פ"א ה"א, שרבי יוחנן אמר על רבי חנינא, 'מה יצא לי, כשאני אוסר וזקן מתיר וכשאני מתיר הזקן אוסר'. ובעקבות זאת עזב את ציפורי ופתח את ישיבתו בטבריה. ואולי זו היתה כוונת רבי חנינא שסתר את דבריו של רבי יוחנן, כדי שיצא ויפתח ישיבה בטבריה, וכפי שנהג עם רב ביומא פז. שלא מחל לרב, כדי שיצא מארץ ישראל ויפתח ישיבה בבבל).

לעומת זאת רבי אלעזר אמר הפוך, שענוותנותו של רבי חנינא גרמה לו להיות בקי במראות דמים. כי אמר לעצמו, ומה רבי חנינא שהוא בעל ענווה מתעסק בדמים, להורות טמא או טהור, אני שאיני עניו כמוהו ודאי שאראה דמים.

וביאר רבינו יוסף חיים זי"ע בספרו בן יהוידע, שהכוונה דמראות הדמים של האשה יש בהם חכמה נפלאה לטהר או לטמא ולכן אין כל חכם יוכל להכניס עצמו במראות הדמים וכו', ויש הרבה חכמים גדולים וכו' אין רוצים להכניס עצמם להיטפל בהם כי יחושו שמא ישנו ויטעו בדמיונם. ועיין גמ' בבא מציעא (פד:) ברבי אלעזר ברבי שמעון שטיהר שיתין מיני דמא והווי קא מרנני רבנן ואמרי סלקא דעתך לית בהו ספק וכו', מפני שדבר זה מסור ביד גדולי החכמים ולא כל חכם יכול ליטול השם בזה וכו', ובגמ' דידן ר' חנינא ור' אלעזר הכניסו עצמם ליטול את השם לראות מראות הדמים בכל אופן.

והיכן מצינו ענווה אצל רבי חנינא?

הגמרא בכתובות (קג:): מספרת, שבשעת פטירתו של רבי נכנסו אצלו חכמי ישראל, ומינה בפניהם את רבן גמליאל בנו הבכור לנשיא, ואת רבי שמעון בנו השני ל'חכם' (אב בית דין – שיטה מקובצת שם), ואת רבי חנינא בר חמא לראש ישיבה (וראה עוד ירושלמי תענית פ"ד ה"ב דף כ:). רבי חנינא לא רצה לקבל את המינוי מפני כבודו של רבי אפס שהיה גדול ממנו שנתיים ומחצה. לפיכך נתמנה רבי אפס לראש ישיבה. ומכל מקום לא רצה רבי חנינא להיות כפוף לרבי אפס [שהמנהג היה, שכל יושבי בית המדרש אף הגדולים בתורה שביניהם, נוהגים בראש הישיבה כתלמידים עם רבם. ולא רצה רבי חנינא לנהוג כן ברבי אפס, לפי שהיה גדול כמותו בתורה], על כן נתיישב ללמוד תורה 'בחוק'. וכדי לא להניח אדם גדול כרבי חנינא לישיב לבדו, הלך לוי חבירו וישב אצלו ולמדו יחד בחוק (ועי' במסכת שבת נט: כשנפטר רבי אפס ונתמנה רבי חנינא לראש הישיבה, נשאר לוי בלי חבר ללימוד ולכן ירד לבבל. ויעוי' בברכות יח. מה נענש לוי על כך אף שלא התכוין לפגוע ברב אפס אך גרם לו צער שלא נכנס לישיבתו).

אפילו הדבר הגשמי ביותר, כגון "נעילת הנעלים", ניתן לרוממו ולהכניס בו קדושה על ידי מחשבה נכונה.

ודין קשירת נעליים לומדים זאת חז"ל (שבת סא.) מן התפילין.

פלאי פלאים! איזה כוח עצום יש למצוות, שחודרים לתוך כל שטחי החיים ה'גשמיים' של האדם. ואפילו על דבר השיגרת ביותר, שהאדם לא מייחס לו כל חשיבות, גם על דבר זה, יש בכוח המצוה להפוך אותה לדבר נעלה ומרומם, ואפילו עד כדי לברוא "מלאך" שנוצר מחמת המצווה של אותו מעשה פשוט!

זהו היסוד שצריך להוציא מתוך מצות התפילין.

לא צריך להתנזר מהנאות החיים! אלא פשוט לקחת את ההנאות ולקדש אותם במסגרת של המצווה! וכפי שהמצווה יכולה להכניס קדושה בתוך 'עור מגושם' של בהמה גסה - כך המצווה יכולה להכניס קדושה בתוך כל 'שטחי החיים' של האדם!

סיפר כ"ק האדמו"ר מצאנז שליט"א: שמעתי ממרן אאדמו"ר זי"ע בעת שלמד עמי הלכות תפילין, היה זה בערב חג הסוכות בשנה שנעשייתי בו בן י"ג, באותה שנה בערב חג הסוכות מיד לאחר תפילת שחרית פנה אלי באומרו: 'הלא עתיד אתה ליכנס עוד זמן מה לעול מצוות תיכף לאחר סוכות (ב' מרחשון), ועל כן הנה נא נפנה ונלמד יחדיו הלכות תפילין, ואכן התחיל אז ללמוד עמי הלכות תפילין, ובאותו יום למדנו משך כ-ג' שעות בהלכות תפילין סימן כ"ה וחלק מהדברים רשמתי לעצמי לזכרון.

בתוך הדברים אמר לי על מה שפתח המחבר (בסעי' א) שנקט בלשונו 'אחר שלבש טלית מצויץ ילבש תפילין שמעלין בקודש ואין מורידין', והקשו שם המפרשים דענין מעלין בקודש נאמר רק על מצוה אחת כמו תפילין של יד ותפילין של ראש, ובדבר שקדושתו חמורה שאסור להורידו לקדושה קלה, אך הכא הוה ב' מצות נפרדין שצריך האדם לקיים ומאי שייך מעלין בקודש?

וביאר בקדשו, דהנה באם נזהר האדם בקדושת תפילין ואינו מסיח דעת ממנה, אזי בכל פעם שמניח התפילין נתעלה קדושת התפילין יותר ויותר, אך באם לא נזהר כדבעי בקדושתה נהיה פגם בתפילין, וכפי שמצינו בחפץ שצדיקים השתמשו בהם, שיש בהם קדושה, וביותר בתפילין של צדיקים, כי תפילין של צדיק גדלה מעלתו ביותר וקדושתו חמורה יותר מתפילין של אנשים אחרים, כי כל חפץ של צדיק נתעלה ונכנס בזה קדושה עליונה, כי ככל שמקדש האדם עצמו בעבודת הבורא ב"ה בתפילה ובלימוד, על ידי כך תגדל כח הקדושה בתפיליו יותר ויותר. והיפוך הדברים בשוה, שמי שמסיח דעתו מן התפילין ואינו מתפלל בהם כראוי מתוך כך הוא פוגם בקדושת התפילין, ונעשה בזה בחי' מעין 'אותיות פורחות באויר'.

והנה מצינו כי ציצית מגין מהרהורי עבירה וכנאמר בפרשת ציצית (במדבר טו, לט) "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם וגו'", וכפי שאמרו חז"ל (מנחות מד.) באו ארבע ציציותיו וטפחו לו על פניו וכו', וע"י שיתעטף הציצית זה יגרום לו להגן שיניח התפילין בקדושה, ולכן אמר המחבר: 'אחר שלבש טלית מצויץ ילבש תפילין שמעלין בקודש שהתפילין יתעלו יותר ויותר 'שעל ידי הציצית יוכל להתפלל כדבעי, ובאופן זה תיכנס בהם קדושה עליונה, וזהו 'שמעלין בקודש ואין מורידין' היינו בקדושת התפילין.

ולפי דרכינו יש לפרש כי רבי בחר לקרוא לרבי חנינא "לית דין בר נש" היינו מלאך (עי' רבינו חננאל). וזאת מחמת ענוותנותו, ומצינו כי המלאכים מופלגים בענוה כדרשת הספרי (בהעלותך פסקא ק"א) עה"פ "והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה" - מכל האדם ולא ממלאכי השרת. הרי לנו, שמלאכי השרת ענוותנים ביותר ולכן קראו רבי לרבי חנינא: "לית דין בר נש" אלא מלאך.

בזה נבוא ונבאר בענין מאמרם ז"ל (חגיגה טו: וכו' במועד קטן יז): "אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן, מאי דכתיב (מלאכי ב, ז) 'כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא', אם דומה הרב למלאך ה' יבקשו תורה מפיו, ואם לאו אל יבקשו תורה מפיו".

והיינו, אם הרב יש לו ענווה מופלגת הדומה למלאך, אזי ראוי ללמוד ממנו תורה.

ואכן בירושלמי (ברכות פ"ה ה"א) מובא, שרבי חנינא הלך עם רבי יהושע בן לוי לקיסר רומי, וכשנכנסו קם בפניהם. כששאלוהו אחר כך כיצד קם בפני היהודים? אמר להם: 'ראיתי את פני היהודים כפני מלאכי אלהים'.

הרי לנו, כי אפילו גוי יודע להכיר רב הדומה למלאך. ובחר לדמות את רבי חנינא ל"מלאך".

ולכאורה תמיהה עצומה היא על רבי חנינא, והלא צוואתו האחרונה של רבינו הקדוש היתה זאת, צוואה קדושה שנאמרה ברוח הקודש, 'חנינא בר חמא ישב בראש'! ואיך עלה על דעתו של רבי חנינא להמרות את פיו של רבו הגדול שהיה קשור אליו בכל נימי נפשו, וכמובא בירושלמי (נדה פ"ב ה"ז) שהעיד רבי חנינא בר חמא על עצמו, שמעולם לא הורה הלכה אלא א"כ שמעה מפי רבי כמנין שערות ראשו. ועוד רבי חנינא הוא בעל המימרא (שבת קנג). "איזהו בן העולם הבא כל שרוח רבותיו נוחה הימנו", וא"כ תגדל התמיהה, כיצד מלאו לבו לא לקיים את צוואת קדשו של רבי?

אלא למדים מכך, עד כמה יש להיזהר בכבוד חברו, והעדיף רבי חנינא לא למלאות אחרי צוואת רבו ובלבד שלא יפגע בכבודו של רבי אפס, וכדוגמא משה רבינו שנמנע מלצאת בשליחותו של בורא עולם ולגאול את עם ישראל, בכדי שלא לפגוע בכבודו של אהרון שהיה באותה עת מנהיגם של ישראל.

וכמה גדולה היתה מידה זו בעיניו של רבי חנינא עד שמצאנו בירושלמי (תענית ד' ב') שהוא תלה בסיבה זו את אריכות ימיו. יע"ש.

כאן נתגלתה ענוותנותו של רבי חנינא, בזה שהסכים לוותר על נשיאותו כדוגמת בני בתירא שויתרו על נשיאותם עבור הלל הזקן (פסחים סו:), ולכן במסכת נידה הוא נקרא "ענו".

הזוהר הקדוש (פרשת חיי שרה דף קכב:) אומר: "מאן דזעיר איהו רב", כלומר, ככל שאדם מקטין את עצמו הוא נעשה גדול. ממילא רבי חנינא בר חמא שהיה בעל ענוה זכה לתואר "גדול".

ומטעם זה מצינו כי היה חותם צורה של ענף של דקל (עי' גיטין לו. פז: בבא בתרא קסא:). ולפי דרכינו יש לומר, כי הגמרא בפסחים (נג.) אומרת, "סימן עמקים דקלים". הרי לנו כי הדקל הגבוה והמשובח גודל דוקא בעמק - במקום נמוך, נמצא כי הדקל מסמל את גדלותו של בעל ענוה. ורבי חנינא שזכה לגדלות מחמת ענוותנותו, בחר לחתום בצורה של ענף של דקל.

הגמרא במסכת עבודה זרה דף י: מספרת, שאנטונינוס היה חברותא של רבי יהודה הנשיא והיו לומדים תורה יחדיו, ובכדי שלא יגלו זאת, חפרו מערה מבית הקיסר ולביתו של רבינו הקדוש, וכל פעם היה אנטונינוס לוקח עמו גויים שהיו חייבים מיתה למלכות כדי שישמשו אותו ולאחר מכן היה הורג אותם, את האחד מיד עם הגיעו אל רבינו הקדוש ואילו את השני בחזרתו, כדי שהם לא יספרו שהוא לומד תורה עם רבינו הקדוש. וביקש מרבינו הקדוש שאף אחד לא יהיה בביתו בשעה שהם לומדים כדי שלא יראוהו.

פעם אחת הגיע אנטונינוס לביתו של רבינו הקדוש והוא רואה את רבי חנינא בר חמא, יושב ולומד עם רבינו הקדוש, תמה אנטונינוס ואמר לרבינו הקדוש, הרי ביקשתי ממך שלא יהיה אדם בשעה שאנחנו לומדים יחד?!! ענה לו רבינו הקדוש, לית דין בר נש - הוא כלל לא אדם.

אם כך אמר אנטונינוס, לך בבקשה אל העבד שנשאר בכניסה ותביא אותו. הלך רבי חנינא בר חמא ומצאו מת. אמר לעצמו מה אעשה? אם אלך ואומר לו שהוא מת, אין משיבין על הקלקלה. להשאירו וללכת הרי שיש בזה זלזול במלכות. התפלל עליו והחייה אותו, והביאו בפני אנטונינוס. אמר אנטונינוס: ידענא זוטי דאית בכו מחיה מתים, מיהו בעידנא דאתינא לא נשכח איניש קמך.

שובו אלי בנים שובבי"ם!

מובא בספרים הקדושים, כי בעוון פגם הברית באים על האדם צרות ויסורים, ועל ידי תיקון היסוד זוכה להסיר ממנו עיכובים של פרנסה זיווג זרע של קיימא שלום בית ונחת מהילדים!

לכן ביום רביעי י' שבט יומא דהילולא קדישא של הרש"ש הקדוש נתכנס בבית הכנסת "משכן הכהנים" רחוב שדרות הציונות 20 תל אביב לערוך תיקון בתפילת מנחה עם עננו לרש"ש הקדוש ופדיון פ"ד תעניות.

יש לקבל תענית בתפילת מנחה של יום שלישי ט' שבט.

תחילת התיקון: 14:00

תפילת מנחה: 16:00

תפילת ערבית: 17:15

כיבוד קל יחולק לצמים לאחר התפילה

התיקון מיועד לגברים ולנשים!

לפרטים: 0587113343